

*Tijdschrift
voor
Numismatiek*

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXIII

Nr 9-10 - 1973

Redaktie : MOORS E.

Bijdrage : Beschermend lid : 300 fr. te storten aan
Lid : 200 fr.
LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, 1200 Brussel of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Briefwisseling : DE WIT H., Algemeen Sekretaris,
Naamse steenweg, 81 - 3030 HEVERLEE

EEN VERVALSTE PENNING VAN 1509

Vooraf oude en zeldzame munten en penningen worden wel eens nagemaakt. Verzamelaars kunnen daarom nooit voorzichtig genoeg zijn bij aanwerving of aankoop van door hen gewenste stukken.

Dat bleek onlangs nog bij de identificatie van een zeer grote en belangrijke verzameling van zgn. historische penningen. Daarin troffen wij een penning aan, die oorspronkelijk te Antwerpen zou geslagen zijn in 1509 tijdens de minderjarigheid van Keizer Karel V, en die vermeld wordt in Dugniolle (*) onder nummer 914.

Beschrijven wij hem aan de hand van het aanwezige stuk en de tekst van het handboek : In het midden van de voorzijde zien wij het Bourgondisch kruis en een vuurslag, centraal geplaatst. Er boven staat een kroon en onderaan een vuurslag waaruit vonken slaan. Links staat een grote P, rechts een grote L. Daarrond in gotische letters : ('n lèlie) NOSCE : TE : IPSUM : ET : FINEM.

(*) Majoor J. F. Dugniolle schreef :

Le Jeton historique des dix-sept provinces des Pays-Bas. 4 delen-Brussel-1876-1880. Doormeter, gewicht of soort metaal worden niet vermeld.

In het midden van de keerzijde : I. H. S waarboven? geklankeerd door twee sterretjes. Onderaan in het midden een open opstaande hand = het Antwerps muntteken tussen twee zesbladige bloempjes. Er rond de tekst, in gotische letters : (Ielie) IN : DOMINO : CONFIDO : ANNO : DOMINI : 1509.

Deze beschreven penning is een nageut = nagemaakt en dus vals. Hij is als dusdanig typisch van uitzicht en vertoont onder het vergrootglas een fijnkorrelige oppervlakte i.p.v. glad uitzicht. Zoals bij alle gegoten stukken zijn de letters minder scherp. Enkele letters als de gotische M zijn bij het gieten « toegelopen » wat niet meer te verbeteren is. Een barst, die zeker in het oorspronkelijk stuk ook aanwezig was, is bij deze nageut te zien met afgeronde kanten. De rand toont ons een stuk, dat overal niet even dik is, en op de rand vijlstrepen vertoont (dus wat bijgewerkt na het gieten). Zo op het eerste zicht voldoet deze penning, zeker bij een beginneling. Het zou natuurlijk wel interessant zijn te weten wanneer het stuk werd nagemaakt.

PRRTOORS P. F. J.

DE OMLOOP VAN DE GOUDSTUKKEN UIT RIJNLAND IN DE NEDERLANDEN, OMSTREEKS HET EINDE DER MIDDELEEUWEN

Wezenlijk kan men uit één goudmark 67,5 ridders slaan van 24 karaat, aanvankelijk aan het officieel tarief van 49 groot, later op 50 groot gebracht. In dit laatste geval, bedroeg de « monetaire » waarde van de goudmark 14 pond 1 stuiver en 3 groot. Welnu, die zelfde goudmark werd door de Rijnse muntwerkhuisen aangekocht tegen 86 Rijnse florijnen. Vermits de Rijnse florijn in onze gewesten als betaalmiddel aanvaard werd aan een koers van 40 groot, had de mark dus een waarde van 14 pond 6 stuiver en 8 groot (Vlaanderen) of een verschil van 65 groot.

De prijs aangeboden door de muntmeesters van het Rijnland was niet overdreven aangezien deze 24 karaat goudmark werd omgevormd tot een mark van 19 karaat waaruit 70 florijnen geslagen werden.

Om de uitvoer van de pasmunt duurder te maken en aldus de sluiske wisselwinst uit te schakelen, wordt in het verslag voorgesteld de koers van de rijder op 50 groot en deze van de florijn op 38 groot te brengen. Zo zouden de 86 florijnen aan 38 groot nog slechts 13 pond 12 stuiver 4 Vlaamse groot waard zijn terwijl de mark verkocht werd tegen, 68 ridders (t.t.z. een halve rijder meer dan men uit één mark kon slaan) of 14 pond 3 stuiver 4 groot.

De algemene muntmeesters gingen accoord met dit verslag maar de getroffen maatregelen werden verworpen door de Antwerpse hande-

laars. Het resultaat is dat de uitvoer van pasmunt uit onze gewesten gewoon verder gaat en gelijke tred houdt met de invasie der Rijnse florijnen.

In december 1439 stelt de kontroledienst van het muntatelier Saint-Quentin voor, de bewaking op de munttrafikanten te verscherpen, in het bijzonder te Namen en Ath waar ze zich in groot getal ophielden.

In 1440 circuleren te Amiens « mijten met hopen » aan 16 en 20 stuiver (t.t.z. Utrechtse en Luikse postulaten en Rijnse florijnen).

Tussen 1440 en 1442 moet het atelier van Gent, bij gebrek aan pasmunt, zijn deuren sluiten. Geplaatst tegenover deze situatie die uit monetair oogpunt hoe langer hoe rampspoediger werd, gezien nog slechts drastische maatregelen enigerlei hulp konden bieden, meenden de Brabantse staten in oktober 1440, een oplossing voor het probleem gevonden te hebben n.l. door de terugkeer tot het tarief van 1436. We lezen hierover in het oud frans : « Il seroit tres necessaire le plus tost que faire ce pourra, que ledit florins des IIII esliseurs ou pais du Rin soient publiéz notablement, present les lois des pais et des villes a XXXVI g. II est. flandres qui sont LV brab. tant qu'ils seront en leur bonté et non autrement » en verder nog « et tout (= de afbraak van handel en economie) vient par prendre les florins de Rin a LX g. et les postulas a XXXII gros ».

Het jaar daarop herhalen de Brabantse staten hun verzoek : Men moet terugkeren tot het tarief van 1436, de postulaten verbieden en de koers van de florijn terugbrengen tot 56 groot (65 Brabantse groot in 1436) daar waar ze in feite tegen 60 Brabantse groot verhandeld werden.

Ware oplossingen om deze bloedarmoede aan pasmunt te genezen, waren niet legio. Inderdaad, men kon de koers van de florijn verhogen maar deze stap, zelfs als men er toe besloot, zou nog moeten aanvaard en toegepast worden door de bewoners en de kooplieden uit onze gewesten, wat zeer onwaarschijnlijk was.

Men had ook, en dat was voorwaar verkieslijker, het gehalte en het gewicht van deze gouden rijder kunnen verminderen, echter met behoud van zijn reële koers. Maar geen enkel dezer oplossingen werd werkelijk overwogen en nog minder uitgevoerd (1). Uiteindelijk, hing het heil van de aanmunting der Bourgondische hertogen in feite af van het uitermate sukses van de Rijnse slag. Immers, de aanmunting was dermate overvloedig geweest dat het gebrek aan pasmunt zich

(1) De Bourgondische hertogen van het huis der Valois schijnen bijna altijd vijandig gezind te zijn geweest tegenover monetaire wijzigingen en ze slechts in de uiterste nood te hebben aanvaard. Voor Filip de Stoute bv. raadplege men P. COCKSHAW « A propos de la circulation monétaire entre la Flandre et le Brabant de 1384 à 1390 » in « Contributions à l'Histoire économique et sociale, VI, 1970-1971, blz. 105-141.

deed gevoelen. De vraag naar kleingeld vermeerderde, de prijs van de goudmark was vanzelfsprekend de hoogte ingegaan. Maar de stijging was zo groot geweest dat het slaan van florijnen onmogelijk werd : het aanmunten bracht slechts een bespottelijk kleine of in het geheel geen winst op, zó hoog was de prijs van de grondstof opgelopen. Het is daarom dat de Rijnse ateliers, omstreeks 1442, één voor één hun deuren sloten en het alzo mogelijk maakten dat in oktober 1442 het muntatelier van Gent heropend werd met een bescheiden aanmaak van ridders. Het jaar nadien, in 1443, wordt een nieuw toegelaten munttarief voor de hertogelijke gebieden gepubliceerd : de koers van de ridders wordt vastgelegd op 50 groot en deze van de Rijnse florijn op 38 groot. Tenslotte wordt de koers van de postulaat bepaald op 28 groot.

In april 1444 beproefden de keurvorsten de aanmaak van gouden munten weer op gang te brengen, door het goudgehalte en het gewicht van de florijnen te verminderen. Maar de hierdoor bereikte leniging is te onbelangrijk om deze aanmaak lonend te maken. De Rijnse ateliers zullen gedurende de xv^e eeuw slechts zeer onregelmatig bedrijvig zijn, tenminste wat de goudslag betreft. Enkel de postulaat wordt nog, wegens zijn zeer slechte kwaliteit, verder geslagen. Zijn gehalte en gewicht verminderen voortdurend en reeds in 1445 deelt Willem du Jardin de hertog mede dat de postulaat, ofschoon getaxeerd op 29 groot, slechts een intrinsieke waarde van 27 groot heeft. Met het oog op de winst, verwezenlijkt door het slaan van postulaten laat, omstreeks 1453, Jean de Heinsberg, bisschop van Luik, er op zijn beurt aanmaken en in januari 1454 wordt de omloop van postulaten verboden in de noordelijke bezittingen van hertog Filips de Goede. Het gehalte van deze stukken was toen reeds gedaald tot 12 karaat en uit één goudmark werden 78 stuks geslagen.

Deze postulaten van Utrecht en Luik, alsmede de nabootsingen uit Gelderland, waren de enige gouden munten die regelmatig vanwege hun zeer slechte kwaliteit geslagen werden in deze periode. Immers, de aanmaak van deze stukken leverde per goudmark van 15 tot 20 % meer winst op dan de hertog verwacht had.

Daarom, liever dan dezelfde droevige ervaringen met de postulaat op te doen, dan zoals met de gulden was het beter de gouden aanmunting in de Bourgondische bezittingen volledig te wijzigen. Wat dan ook gebeurde in 1454.

In dit jaar werd besloten de gouden rijder te vervangen door de gouden leeuw : een stuk van een gehalte, gewicht en koers, geheel verschillend met de oude rijder. Deze nieuwe uitgifte kende een grote bijval.

In de herfst van 1454, probeerden de Rijnse keurvorsten andermaal de aanmaak van Rijnse florijnen weer op gang te brengen nogmaals met verminderd gewicht. Maar deze uitgifte openbaarde zich nogmaals als een mislukking en de aartsbisschop van Keulen verkoos in

1457 met de aanmaak van de florijn op te houden en te beginnen met het slaan van een postulaat, een imitatie van deze geslagen te Utrecht en Luik.

Maar het hertogelijk afweermiddel van 31 januari 1459 was krachtig en uitstekend : de Rijnse gulden, niettegenstaande zijn verminderd gewicht, blijft zijn oude koers behouden terwijl de postulaten van Luik, Utrecht en Keulen, alsmede deze van Gelderland goed aangeschreven pasmunt zijn en geschat worden op 26 groot. Ook houdt een weinig later de aanmaak van postulaten op te Keulen (met nochtans nieuwe pogingen in 1463, 64 en 68).

In 1466 tenslotte, besluit de hertog tot een nieuwe wijziging van zijn gouden munttype en beveelt het slaan van de Sint Andriesgulden, met een gewicht en gehalte dichtbij dat van de oude Rijnse florijnen.

Zo er, in de archieven na deze datum, nog inbeslagnemingen van verboden munten (postulaten van Utrecht, Luik en Keulen, florijnen van Gelderland, David met de harp van Utrecht) vermeld worden, zo het verbod van de postulaten vernieuwd wordt in 1474, 75, en 76, toch stelt de omloop van de Rijnse goudmunten in de noordelijke bezittingen van de Bourgondische hertogen, vanaf het bewind van Karel de Stoute, geen erge problemen meer.

II. De Muntvondsten. (1).

Na zonder aarzelen alle muntvondsten, welke niet ten minste één Rijns goudstuk bevatte, buiten beschouwing te laten, blijven er vijftien muntvondsten te bekijken. Bij wijze van vergelijking stellen we vast dat M. Spufford, voor de periode 1428 tot 1482, 36 vondsten opsomt. Als men daar nog enkele vondsten, onbekend gebleven voor M. Spufford, aan toe voegt dan bereikt of overschrijdt men het veertigtal. Nu dan, voor een ruimere periode heb ik er slechts vijftien weerhouden t.t.z. nauwelijks meer dan een derde.

Van de 15 weerhouden muntvondsten zijn er acht uitsluitend uit gouden munten samengesteld terwijl de zeven andere zowel gouden als zilverstukken bevatten. Zo men deze vondsten volgens datum rangschikt, dan stelt men vast :

1427-1428 : 1 vondst van goud en zilver.

1433-1440 : 4 vondsten van goud en 1 vondst van goud en zilver.

1443 : 1 vondst van goud.

1445-1447 : 1 vondst van goud.

1454-1455 : 1 vondst van goud en 2 vondsten van goud en zilver.

1463-1468 : 1 vondst van goud en 1 vondst van goud en zilver.

1478-1482 : 2 vondsten van goud en zilver.

(1) In bijlage I zal men een gedetailleerd overzicht van deze muntvondsten vinden.

In deze lijst van muntvondsten, zoals hierboven opgesomd, schijnt er een trek merkwaardig: de aanwezigheid van gedolven schatten tussen de jaren 1440 en 1460, terwijl tijdens dezelfde periode, de gedolven schatten het kleinst zijn in Frankrijk, Engeland en Schotland.

Bekijken we nu het aandeel van de Rijnse munten in de muntvondsten die het voorwerp uitmaken van deze studie. Vooreerst zijn er twee muntvondsten, Nordoog en Dudelange, waar we niet over de minste inlichtingen beschikken. Men kan enkel zeggen dat, altans volgens de schrijvers, er zich veel Rijnse stukken zouden in bevonden hebben.

Voor de rest, merkt men: (2)

Uit deze tabel treden drie besluiten op de voorgrond:

a) De samenstelling van de luxemburgse vondsten toont een grotere verhouding aan Rijnse muntstukken dan in de muntvondsten van de andere vindplaatsen. Dat is een normaal feit vermits de florijn wel de belangrijkste gouden munt schijnt geweest te zijn, in omloop in het hertogdom Luxemburg.

VINDPLAATS	a	b	c	d	e %	f %	g %	h %
RIJSEL	1	14	—	—	7	—	—	—
POZIÈRES	8	564	—	—	1,4	—	—	—
KUDELSTAART	13	109	—	—	12	—	—	—
LUXEMBURG	114	345(?)	—	—	33	—	—	—
HEESWIJK	3	37	—	—	8	—	—	—
TILBURG	2	22	—	—	9	—	—	—
BAARLE-HERTOG	35	158	—	—	22	—	—	—
AMSTERDAM	6	33	27	621	18	4	22	5
ÉVERLANGE	2	5	45	305	45	14	4	1,6
ARSDORF	40	52	?	1200	77	?	?	4
ARNHEM	2	3	9	412	66	2	22	0,7
CULEMBORG	1	6	9	45	16	16	11	11,5
VENRAY	56	160	111	640	35	14	50	20

(2) men zal volgende gegevens vinden:

- aantal Rijnse goudstukken aanwezig in de vondst.
- aantal goudstukken aanwezig in de vondst.
- aantal Rijnse zilverstukken aanwezig in de vondst.
- aantal zilverstukken aanwezig in de vondst.
- percent van de Rijnse goudmunten in verhouding tot de goudstukken.
- percent van de Rijnse zilverstukken in verhouding tot de zilverstukken.
- percent van de Rijnse goudstukken in verhouding tot de Rijnse zilverstukken.
- percent van de goudstukken in verhouding tot de zilverstukken.

b) Uit een geografisch onderzoek naar de oorsprong van de hierboven genoemde muntvondsten blijkt dat: een muntvondst afkomstig is uit Vlaanderen (Rijsel), en een uit Picardie (Somme). Holland levert er slechts twee (Kudelstaart en Amsterdam), Friesland ook een (Nordoo). Voor Brabant tellen we er drie (Heeswijk, Tilburg en Baarle-Hertog) eveneens drie voor Gelderland (Arnhem, Culemborg en Venray) en vier voor Luxemburg (Dudelange, Luxemburg, Everlange en Arsdorf). Voor Henegouwen en Namen worden geen muntvondsten gemeld.

Zo luiden betwist de administratieve en commerciële teksten uit dit tijdperk, die de invasie naar onze gewesten van slechte munten uit Rijnland, uitdrukkelijk vermelden. Men stelt veeleer de aanwezigheid van Rijnse munten vast in de zones die rechtstreeks grenzen aan het Rijnland en de afwezigheid van dezelfde stukken elders.

c) Men zou evenwel kunnen aannemen dat het bestaande verschil tussen de archieven en de archeologische documenten slechts schijnbaar is: Rijnse florijnen waren slechte munten, iedereen wist het. De mensen uit die tijd aanvaardden ze, niet om ze te bewaren doch om er goederen of koopwaren mede aan te schaffen.

De juistheid van deze onderstelling kan nagegaan worden door het onderzoek van de stukken, bij zijn dood in 1441 nagelaten door Willem du Pré, in zijn herenhuis gelegen in de gemeente Croix, die deel uitmaakte van het opperste baljuwschap van Rijsel. Uit de studie van deze inventaris die een zeer goed voorbeeld vormt van een muntvondst van circulatiemunten (in tegenstelling met de muntvondsten van de opgespaarde munten) bleek dat in verhouding de gouden Rijnse munten nauwelijks hoger in getal waren dan deze in andere muntvondsten hierboven behandeld.

Tot besluit kan men stellen, geloof ik, dat de archieven ons, voor wat betreft de omloop van Rijnse florijnen in de noordelijke bezittingen van de Bourgondische hertogen, slechts een vals beeld ophangen, zelfs dramatischer voorgesteld dan in werkelijkheid.

Vertaald L. V. L.

Pierre COCKSHAW.
(vervolgt)

Een volgende tijdschrift zal de bijlagen publiceren:
bijlage I: samenstelling van de muntvondsten welke gouden rijnse munten bevatten.

bijlage II: muntschat, door Willem du Pré bij zijn dood nagelaten in 1441.

* * *

DE PENNING VAN NURENBERG

In tegenstelling tot de officiële penningen, bestemd voor de administratie en de ambtenaren van de financies, bestonden er vroeger

ook nog de alledaagse penningen, t.t.z. deze die gebruikt werden door partikulieren, handelaars, kooplieden, ambachtslieden, geldwisselaars, scholieren, enz... Deze kloeke lieden moesten zich de benodigde penningen aanschaffen (want zij dienden destijds als rekenmachine) met eigen middelen. Van Loon schrijft dat ze verplicht waren ze met het pond te kopen in de winkels van Nurenberg. Met Doornik was deze duitse stad inderdaad de grootste leverancierster van dit soort penningen geworden. Zij zou het blijven tot aan de xixe eeuw. Onlangs nog vond men namaaksels van muntstukken uit alle landen op de markt. Zij waren van een zeer klein standaard formaat (12 à 13 m/m diameter) en voor de kinderen bestemd om er « winkeltje » mede te spelen.

Tijdens de xve en xvie eeuw was de produktie van alledaagse penningen zeer intens, men vond ze in alle landen en bij iedereen. Zij zijn gemakkelijk van andere penningen te onderscheiden omdat ze tegen zeer goedkope prijs dienden geleverd te worden. Gewoonlijk werden ze in grote hoeveelheid geslagen op zeer dunne muntplaatjes waardoor ze uiterst licht zijn in gewicht. Hun slag is minder verzorgd en hun gravure is ruwer. Het afgebeelde thema is dikwijls zinnebeeldig en weinig aantrekkelijk, soms slaafse nabootsingen van gangbare munten of van penningen uit andere landen. De volledige naam of ten minste de initialen van de fabrikant komen gewoonlijk voor op het stuk. Deze penningen zijn vervaardigd uit koper, brons of messing. De zilveren eksemplaren zijn zeer zeldzaam en volgens C. F. Gebert zouden deze door de meesters zelve geslagen zijn om als geschenk te worden aangeboden. Men kent slechts 8 eksemplaren, allen geslagen met verschillende stempels. Inmiddels werd een 9^e eksemplaar gemeld en beschreven in de « Revue Belge de Numismatique » van 1921 door F. Vermeylen die de gelukkige bezitter was. Als beeldenaar vertoont de penning het hoofd van Lodewijk XIV met hoofd naar links, letterlijke copie van de penning van Lodewijk XIV van de stempelsnijder L. Loir, getekend L.C.L. op de keerzijde; IOHANN WEIDINGERS, RECH. PF., met het franse schild der drie leliebloemen, gekroond en versierd met 2 palmen, met het inschrift van de stempelsnijder (Weidinger Johann was meester op 26 juli 1710). Onder deze penningen zijn de meest gekende: vooreerst deze genaamd « met de Pandora » waarvan het vrouwelijke personage eertijds de Waarheid voorstelde om later, tengevolge van enkele detailwijzigingen, de venuspenning te worden en die bijna gedurende 2 eeuwen zou geslagen worden (het is Egydius Krauwinkel, meester in 1570 en gestorven op 20 april 1613 die als laatste de venuspenning aanmaakte). Als tweede meest voorkomende type was er de « schoolpenning » (schulpfennige). Op de voorzijde vertoont deze een meester die bezig is met tellen aan een telraam en op de keerzijde vindt men het alfabet (afgebeeld door VAN LOON in zijn Hedendaagse Penningkunde op blz. 158).

In de jaargang 1920 van de « Revue Belge de Numismatique » geeft Victor Tourneur een tamelijk uitgebreide lijst van de bijzonderste fabrikanten van Nurenbergse penningen waarvan de oudst gekende met gedateerde penning.

Schultes Georg zou zijn, meester in 1515 en gestorven in 1559. De penning van Nurenberg is altijd geringschattend bejegend geweest en weinig bestudeerd geworden door de verzamelaars en numismaten. Voor diegene onder ons, welke niet verder kunnen omdat ze zelden hun reeksen kunnen vervolledigen en vooral voor de bescheiden beurzen, zou het tegenwoordig nog mogelijk zijn gelijklopend met weinig kosten een goede verzameling op te bouwen. Die trouwens niet onbelangrijk is en het voorwerp kan uitmaken van een diepgaande studie. Voor hen die zich zouden laten verleiden en om hen in staat te stellen hun aanwinsten te klasseren volgens een bepaalde chronologische orde, volgt hier een alfabetische lijst der meesters van het koperslagersambacht, waarvan de penningen gekend zijn en gepubliceerd werd door Victor Tourneur, in de Revue Belge de Numismatique van 1920, blz. 184 (1).

Lijst der meesters van het ambacht der koperslagers, wiens penningen gekend zijn.

(verstrekt door Victor Tourneur in de *Revue Belge de Numismatique van 1920, blz. 184*).

ANERT, christoph Siegmund, meester benoemd op 6 april 1734; gestorven vóór 22 februari 1768.

ANERT, Wolfgang Magnus, zoon van voorgaande, meester benoemd op 18 augustus 1778. De datum van zijn overlijden is onbekend, zijn penningen zijn uiterst zeldzaam. Hij tekende W. M. A.

ARNHOLD, Franz, meester benoemd op 21 juli 1830. Zijn atelier werd verbeurd verklaard door de overheid op 11 april 1843, omdat hij niet meer werkte. Hij vervaardigde slechts twee types van penningen en ze zijn zeer zeldzaam.

DIETZEL, Johann Jacob, leerling van Conrad Lauffer. Meester op 7 mei 1711. Gestorven in 1725. Sloeg de eerste russische penningen.

DIETZEL, Johann Adam, zoon van voorgaande. Meester op 30 augustus 1746. Gestorven vóór 22 februari 1768. Vervaardigde de eerste penningen voor de uitvoer naar Polen.

DORN, Hans Albrecht, meester op 29 juli 1732. Gestorven op 25 november 1783. Penning met het borstbeeld van Lodewijk XV.

(1) Wij bedanken Mijnheer Jean Jadot, voorzitter van de « Société Royale de Numismatique de Belgique » voor het welwillend verlenen van zijn toestemming tot het publiceren van deze lijst.

- HESSE, Mathes, vermeld als meester in 1610. Gestorven in 1622. M. Gerber schrijft hem de schoolpenningen toe getekend H. volgend op het alfabet.
- HÖGER, Johann Konrad. Meester op 21 juli 1705. Gestorven in 1743. Penningen volgens het franse type.
- HÖGER, Albrecht, zoon van Johann Konrad, meester op 21 juni 1735. Gestorven in 1789. Penningen van het franse type.
- HÖGER, Georg, oudste zoon van Albrecht. Meester op 26 juni 1764. Tekent G. H. Van hem kent men enkel penningen met het borstbeeld van Lodewijk XVI.
- HÖRAUFF, Hans, Ulrich. Meester op 25 augustus 1663. Gestorven in 1678. Zijn penningen zijn zeer zeldzaam en weinig talrijk (Borstbeeld van Lodewijk XIV).
- HOFMANN, Wolf Hieronymus, leerling van Laufer. Meester op 13 juni 1719. Als bejaard vermeld in 1756. Zijn penningen zijn zeldzaam. Franse types.
- JORDAN, Magnus Gottlieb, meester op 10 maart 1761. Vermeld tot in 1783. Penningen van het russische en franse type.
- KOCH, Kilian. Over hem is niets te vinden in de archieven. Zijn getekende penningen gaan over de jaren 1587-1594. Zij zijn gemerkt Chilianus Coqvvs, Chilia, Koch of C. K. Men denkt dat ze gegraveerd werden door de stempelsnijder Valentin Maler.
- KRAUWINCKEL, Damian, meester op 3 oktober 1543. Gestorven in 1581. Zijn penningen zijn de origineelste van de Nurenbergse reeks. Zij zijn niet veelvuldig voorkomend.
- KRAUWINCKEL, Egydius, zoon van Damian. Was reeds meester in 1570. Gestorven op 20 april 1613. Het was de laatste meester die de venuspenning sloeg.
- KRAUWINCKEL, Hans II, zoon van Damian. Komt voor op 26 november 1586 als vennoot van zijn broeder Egydius. Gestorven op 10 maart 1635. Het aantal penningen van Hans II is aanzienlijk. Het grootste gedeelte ervan is interessant en goed gegraveerd. Zij zijn van de hand van vader en zoon Maler. Hans II Krauwinkel was de laatste stamgenoot. Zijn zaak, die zeer uitgebreid was, ging over op zijn schoonbroeder Georg Lauffer.
- KUNSTMANN, Johann Georg. Leerling van Johann Friedrich Weidinger en van Johann Albrecht Dorn. Meester op 19 april 1761. Gestorven in 1780. Tekent I. G. K. Penningen van het franse type.
- KUNSTMANN, Johann Conrad, zoon van Johann Georg. Meester op 26 september 1780. Stierf kort daarna. Zijn penningen zijn zeer zeldzaam. (borstbeeld van Lodewijk XVI).
- LAUER, Ernst Ludwig Sigmund. Leerling van Johann Georg Kunstmann. Meester op 7 oktober 1783. Toen huwde hij met de weduwe van Johann Conrad Kunstmann wiens zaak hij overnam. Gestorven op 25 februari 1833. Hij voerde terug het slaan van penningen op dikke muntplaatjes in.
- LAUER, Johann Jakob, zoon van voorgaande. Meester op 14 oktober 1806. Gestorven op 12 maart 1865.
- LAUER, Ludwig Christian, zoon van voorgaande. Meester op 18 februari 1843. Hij was de laatste ingeschreven meester in de gilde. Gestorven op 4 september 1873. Hij schafte zijn oude uitrusting af en hervormde zijn huis tot een machtige muntwerkplaats met bijhuis te Berlijn.
- LAUFFER, Conrad. *Enige zoon* van Hans I. Lauffer. Wordt meester omstreeks 1637-1640. Stierf in 1668. Penningen van het franse type.
- LAUFFER, Cornelius, zoon van Conrad en broeder van Lazarus Gottlieb. Meester op 14 september 1658. Gestorven op 8 december 1711. Penningen van het franse type.
- LAUFFER, Hans I, zoon van Wolf I, geboren in 1584. Verschijnt als beëdigd meester in 1611. Gestorven op 3 april 1632. Frans type.
- LAUFFER, Hans II, zoon van Cornelius. Meester in 1686. Leefde nog in 1716. Zijn penningen zijn zeer zeldzaam. (Lodewijk XV te paard.)
- LAUFFER, Hans Paulus, zoon van Cornelius, meester benoemd op 19 augustus 1697. Stierf op 23 november 1712. Zijn penningen zijn zeer zeldzaam. Frans type.
- LAUFFER, Lazarus Gottlieb, zoon van Conrad. Meester op 25 april 1663. Gestorven in 1709. Maakte zonder schaamte een groot aantal koninklijke franse penningen na.
- LAUFFER, Mathäus, zoon van Wolf I. Meester op 4 september 1612. Gestorven op 5 december 1634. Werd in 1612 benoemd tot meester van het muntatelier te Nuremberg, voor de aanmunting in koper. Zijn penningen zijn zeer goed gegraveerd.
- LAUFFER, Wolf I, meester op 5 november 1554. Stierf op 27 mei 1601. Hij sloeg een groot aantal penningen maar het is bijna onmogelijk ze te onderscheiden van deze van zijn zoon Wolf II die identiek dezelfde naam draagt.
- LAUFFER, Wolf II, zoon van Wolf I. Meester op 12 mei 1612. Stierf in 1651. Sloeg talrijke penningen.
- LAUFFER, Wolf III, zoon van Wolf II. Meester in 1650. Stierf op 4 januari 1670. Zijn penningen zijn talrijk. Men kan ze slechts onderscheiden van deze van zijn vader door de studie van de afbeeldingen.
- LEYKAUFF, Michael. Meester op 1 augustus 1724. Werd nog vernoemd in 1768. Misschien was hij toen al dood.
- LINDNER, Hans Michel. Vernoemd in 1686. Opgeknoopt in 1692 te Schwabach voor valsmunterij. Zijn penningen zijn zeer zeldzaam.
- METZGER, Hans Heinrich. Meester in 1680. Leefde nog in 1697. Zijn penningen zijn zeldzaam. Hij sloeg slechts 2 soorten, nabootsingen van franse penningen.

SACHS Georg. Meester in 1545. Leefde nog in 1586. Tekent G. S. Men bezit van hem penningen van religieus type alsmede schoolpenningen.

SCHOLLENBERGER, Hans I. Vernoemd in 1611. Gestorven in 1683.

SCHOLLENBERGER, Hans II. Waarschijnlijk zoon van voorgaande. Meester in 1641. Gestorven op 31 juli 1673.

Er bestaat een zeer zeldzame penning met de beeldenaar van Lodewijk XIV getekend SCHOLLENBERGER. Hij behoort tot een dezer twee meesters.

SCHULTES, Georg. Meester in 1515. Gestorven op 21 januari 1559.

Het is de eerste meester die penningen slaat voorzien van zijn naam in-extenso en zijn adres (Nuremberg). Hij liet zijn eigen medaille en deze van zijn echtgenote aanmaken. Hij voegde er eveneens de aanduiding van zijn beroep aan toe (eerst spengler, nadien rechenpfennigm). De laatste datum welke men op zijn penningen terugvindt is 1555. Na dit jaar werkt hij samen met zijn zoon Hans I. Er bestaat een zeer zeldzame penning voorzien van beider namen.

SCHULTES, Hans I, zoon van Georg. Meester op 28 december 1553. Gestorven op 7 juni 1584.

SCHULTES, Hans II, zoon van Hans I. Vernoemd als meester in 1586. Stierf op 12 maart 1603.

SCHULTES, Hans III, zoon van Hans II. Vernoemd van 1608 tot 1612.

Talrijke penningen zijn getekend Hans Schultes en behoren tot deze drie meesters. Om juist te bepalen wie wat gegraveerd heeft is het nodig de onderwerpen en de stijl van de penningen te beoordelen.

STETTNER, Wendel I, gestorven op 13 oktober 1584.

STETTNER, Wendel II, vernoemd in 1586.

Het is moeilijk tussen deze beiden de penningen, getekend Stettner en Stedtner te verdelen. Er bestaat eveneens een medaille in lood, met als beeldenaar christus aan het kruis en op de keerzijde, Adam en Eva met de slang. Zij is getekend Wendel Stedner.

VOGEL, Johann Adam. Meester op 9 juli 1737. Gestorven op 20 oktober 1789. Nabootsing van franse penningen.

VOGEL, Paulus Jacob, zoon van Johann Adam. Meester op 17 juli 1764. Vernoemd in 1768. Tekent P. J. V.

WEIDINGER, Hans, leerling van Georg Lauffer. Meester op 14 augustus 1670. Gestorven op 19 december 1727. Nabootsing van franse penningen.

WEINDINGER, Johann Friedrich, zoon van Hans. Meester op 26 juli 1710. Vernoemd tot 1765. Tekent zijn penningen J. F. W.

ZWINGEL, Hans. Meester op 29 december 1553. Vernoemd tot in 1580. Men kent hem de schoolpenningen toe waarop een 2^e letter Z voorkomt, na de Z van het alfabet.

M. GEBERT stelde bovendien een lijst samen van een groot aantal meesters waarvan men geen penningen teruggevonden heeft en daarom door Victor Tourneur niet weergegeven werden.

Deze lijst van penningfabrikanten werd opgesteld door Victor Tourneur waarbij hij zich beriep op het werk van C. F. Gebert « Die Nürnberger Rechenpfennigschlagler » (Mitteilungen der Bayerischen Numismatischen Gesellschaft. T. XXXV. 1917, pp. 1. 138).

Jean HERBIET.

FRANSE MUNT UITGIFTE VOOR VLAANDEREN.

De ganse munt emissie voor Vlaanderen omvat (volgens Ciani)

- A) Écu Carambole 1685-6 (Écu couronné, écartelé de France et Bourgogne). Ciani (n^o) 1884 à 1888.
- B) ÉCU Carambole aux palmes 1687 à 1696. Écu rond couronné écartelé de France-Bourgogne moderne. Bourgogne ancien et Navarre, dessous W.
- C) Ecu Carambole aux insignes 1701 à 1703. Écu rond est écartelé de France Bourgogne moderne-Bourgogne ancien et Navarre dessous W.
- D) Écu Carambole aux insignes 2e type 1705. Écu couronné, brochant sur un septre et une main de justice, écartelé de France Bourgogne (ancien et moderne) dessous W.

Bezoek op 18/april 1973 aan het penningkabinet van de Nationale Bibliotheek te Parijs.

Ondanks dit onaangekondigd bezoek, wegens verbouwwerken of verfraaiingswerken voor het publiek gesloten, was de deurbewaker bereid een specialist ter beschikking te stellen die volgende inlichtingen kon verschaffen!

Ter aanvulling van de twee volumes « Lafaurie Les monnaies des Rois de France Paris Bâle 1951-1956 T 1 Hugues Capet à Louis XII

T 2 François Ier à Henri IV is 'n derde werk in voorbereiding waarin de periode van Louis XIV zal in verwerkt worden.

Bij inzage van de kopij, en de uitgebreide studiegegevens welke hiervoor nodig waren; konden wij zien dat effectief van de 1/4 d'écu stukken met L L & L couronné in 1688 verder geslagen werden van het eerste type en dat van de circa 100 geïnventarierde 1/4e écu's van 1688; circa 1/3 LL en 2/3e de L « couronné » zijn.

Bovendien kon deze expert mededelen dat aangaande de Fleur de Lys de oorsprong hiervan tot op heden nog niet kon worden achterhaald.

Dat deze Fleur de Lys bij sommige munten onderaan voorkomt ofwel zoals op de munt N° 389 der veiling Poindessault 29-30/5/72- juist bij het begin van de naam LVD gans klein.

Ofwel groter zoals bij de munt 431 der veiling Bourgey 24 & 25/6/71 te midden onderaan beide stukken 1/2 écu's.

OFWEL zoals bij deze behandelde 1/4 écu, slechts 1 mm groot verwerkt in de NEKHAREN van Louis XIV, en praktisch onzichtbaar.

Gewicht + 8,9 gram
Afmetingen ø 28,5 mm
dik 1,5 mm

A/ .LUD.XIIII.D.G(ZON) FR.ET.NAV.REX

R/ .SIT.NOMEN.DOMINI. (L gekroond) BENEDICTVM. 1688

Bibliografie :

- A) *Delmonte* De Zilveren Benelux N° 421 (blz 109) Franse munt-emissie voor Vlaanderen : 1/4 Carambole daalder van 20 stuivers : A/Buste drapé de Louis XIV à droite, avec grande perruque R/Écu écartelé France-Bourgogne, couronné. (Paris et Lille). 1685, 1686. R.2.
- B) *DE MEY (Jean)* Petit répertoire des monnaies Françaises. blz. 19 N° 168 1/4 d'écu blanc de Flandre (H. 130-C. 1886) 1685-1686 met vermelding :
Le nom de Carambole dont on a semble-t-il, abusivement affublé ces pièces vers le début du 19e siècle n'était pas en usage à l'époque. Ces pièces plus lourdes que le numéraire du royaume doivent à l'instar des monnaies navarraises et béarnaises porter le nom destination de accolé de « DE FLANDRE » qui explique bien leur destination.
- C) *CIANI (Louis)*. Les Monnaies Royales Françaises de Hugues Capet a Louis XVI blz. 418 N° 1884 à 1888 waaronder 1886 (Quart d'écu). Écu Carambole (émis en 1685-6 pour la Flandre valant 80 sous (écu) 1/4 écu = 20 sous) LUDOVICUS..... dessous « double L ». Op de afbeeldingen echter van R/ is enkel de Écu en de 1/4 écu met dubbele L, del/2 — 1/8 & 1/16e écu met gekroonde L.

Andere documentatie :

- a) Veiling catalogoog Vinchon 22/24 februari 1971 N° 602 & 603
Écu Carambole 1686 Lille (afgebeeld met LL.)
1/2 Écu Carambole 1686 Paris (A)
- b) Veiling catalogoog Poindessault 13 & 14/D/1971
N° 248 een 1/2 écu 1687 L couronné
N° 249 een 1/4 écu 1686 LL niet afgebeeld
N° 250 een 1/8 écu 1686 L couronné
N° 251 een 1/16 écu 1687 L couronné
met vermelding Les monnaies divisionnaire de la série dite « carambole » (1/4 d'écu, 1/8 d'écu 1/16 d'écu) son beaucoup plus rares que le demi écu au même type.
- c) Veiling catalogoog Poindessault 29-30/5/1972
N° 387 een écu 1686 LL
N° 388 een 1/2 écu 1686 LL
N° 389 een 1/2 écu 1687 L couronné + Fleur de lys en bas de la perruque
N° 390 een 1/4 écu 1685 LL niet afgebeeld (Beaucoup plus rare que le demi écu au même type)
- d) Veiling catalogoog Bourgey 23 à 25/2/1970
N° 617 één Demi écu 1687 L couronné
- e) Veiling Bourgey 6 & 7/5/1971
N° 371 een demi écu AMIENS 1686 X.
- f) Veiling Catalogoog Bourgey 24 & 25 juni 1971
N° 431 een demi écu Paris 1685 A (Fleur de lys en bas de la perruque ???)
N° 432 een demi écu 1686 X (Amiens)
N° 433 een demi écu 1687 L couronné
N° 434 een quart d'écu 1687 Lille (niet afgebeeld) L cour of LL
- g) Veiling Catalogoog N° 281 Dr Peus Frankfurt 9-12/4/73
N° 1168 een écu carambole 1686 LL.

Historisch gezien was het gebied tussen de hoogten van Artesië en de monding van de Schelde domein van de Hertog van Burgondië (1384) bezit van de Habsburgers (1477) en verloren deze talrijke steden in Vlaanderen in de 17e eeuw ten tijde van de revolutie oorlog. Het is dan tijdens de verscheidene expedities van Lodewijk de XIV dat de Franse munt-emissie voor Vlaanderen van 1685 tot 1705 werd gebruikt.

Aan de hand van al deze gegevens stellen zich vele vragen :

- 1) Quid : benaming Écu Carambole (*Delmonte*) Écu Blanc de Flandre (*De Mey*)
- 2) Quid : periode van uitgifte van deze munten ???
Beide auteurs vermelden 1685 & 1686
De Mey geeft echter voor de 1/8 & 1/16e ÉCU BLANC 'n periode op 1686-1688, daar waar *Delmonte* voor de Écu aux Palmes pour

la Flandre 1687-1696 opgeeft en voor de 1/8 en de 1/16 de Écu aux Palmes 1689-1695

Wat vermelden andere gidsen Hoffman Ciani... en andere, de afgebeelde 1/4 Écu dateert van 1688 en blijkbaar 'n zeldzaam jaar ???

3) Quid Ateliers Beide auteurs vermeden Parijs & Rijsel aangehaalde documentatie : Demi Écu's van AMIENS

Zelfs Schulman in veiling catalogoog N° 255 vermeld onder N° 1360 (20-23/N/72) als atelier Bayonne 1687 hetgeen foutief blijkt te zijn daar de afgebeelde munt 'n gekroonde L (Lille) vertoont.

Zouden nog van andere ateliers munten in deze reeks bestaan. Lodewijk XI heroverde Amiens in 1471 op Karel de Stoute, zodat Amiens toch ook toen reeds meer dan 200 jaar (Hoofdstad van Picardië) deel uitmaakte van Frankrijk.

4) Quid : Gelijkijdig bestaan van gekroonde L & de LL als merken voor de atelier Rijsel

5) Quid : Fleur de Lys op 'n demi-écu 1687 L cour. (c N° 389)

Fleur de Lys ?? op 'n demi-écu 1685 A cfr f N° 431)

Wie kan onze leden meer inlichtingen, gegevens of onuitgegeven wetenswaardigheden verschaffen via het tijdschrift voor Numismatiek. Bezit nog iemand dezelfde munt van 1688 ??????. Of is deze in het bezit van het Penningskabinet te Brussel of andere numismatische verzamelingen zoals van de Rijksuniversiteit Gent.

E. LESSELIERS

TWEE MEDAILLES VAN DE FRANSE PRESIDENT IN 1920.

Normaliter zou men in de reeks der medailles van de presidenten der IIIe franse republiek ieder zeven jaar een medaille moeten vinden. Dat is niet het geval, want meerdere presidenten hebben hun zevenjarig presidentschap niet ten volle bekleed. Sommigen waren gedwongen zich terug te trekken door een andere meerderheid dan deze die hun aangesteld had, anderen stierven vroegtijdig.

Het jaar 1920 is uitzonderlijk ; in januari biedt men ons de medaille van Paul Deschanel en reeds in de maand september deze van Alexander Millerand. Verplaatsen we ons naar dit tijdperk. De oorlog 1914-1918 is afgelopen en president Poincaré heeft zijn mandaat beëindigd vermits hij reeds president was sedert 1913. Er moet voor hem een opvolger gevonden worden. De meerderheid van de fransen denkt aan de moedige en energieke Clemenceau, kamerlid sinds 1875. Lange tijd omverwerper van ministeries, kreeg hij later de verdiende bijnaam van « tigger » en men gaf hem tenslotte de titel van Père La Victoire. Zijn activiteit en zijn harde en gepassioneerde welsprekend-

heid hadden hem veel politieke vijanden op de hals gejaagd. Men vreesde dat hij zich in het Elysée zou installeren niet om als voorzitter op te treden maar om gewoon verder te regeren. Men ging zelfs zover hem zijn weinig protocollair voorkomen te verwijten, hij die zo vaak gefotografeerd werd in de loopgraven met grote slijkerige botten en een kleine vormloze hoed op het hoofd. In januari 1920 was hij het niet die verkozen werd maar wel de elegante Paul Deschanel, geboren in 1855 te Schaerbeek, in de Brabantse straat. Zijn vader was een politiek uitgewekene, banneling tot in 1859. Hijzelf, welsprekend, geleerd, schrijver, lid van de franse academie sinds 1899, was gedurende 12 jaar voorzitter van de tweede kamer geweest.

Zijn medaille, gegraveerd door Léon Drivier (1878-1951) is zonneklaar het werk van een beeldhouwer. Hij staat er fier op afgebeeld in habijt, versierd met de ridderorde. Nauwelijks geïnstalleerd in zijn presidentiele functie, begon Paul Deschanel Frankrijk te doorkruisen, hier een dodenmonument inhuldigend en elders een oorlogsheld vererend. Maar weldra begon hij tekens van vermoeidheid en van geestelijke depressie te vertonen.

Na een rustkuur in het zuiden keert hij naar Parijs terug, maar een eigenaardig treinongeluk zal weldra aantonen dat hij niet genezen is maar, integendeel, nog bijdroeg tot het verergeren van zijn toestand.

Op 24 mei 1920 om 9.30 's avonds had hij Parijs verlaten in een speciale trein om te Montbrison een plechtigheid te leiden. Hij was vergezeld van een minister en van meerdere senatoren en kamerleden. Aan het station van Roanne stelde om 7 uur 's morgens zijn kamerknecht, die belast was hem te wekken, met verbazing zijn afwezigheid vast ; zijn bed was afgetrokken en het raam langs de spoorzijde was wijd geopend. In de loop van de nacht had een bareelwachter gemeld dat hij op een bezeden glooiing een man in pyjama, die beweerde M^r. Deschanel te heten, had recht geholpen.

Het ongeval veroorzaakte slechts enkele narigheden zonder plechtstatigheid. Maar men ontziet de president niet. Men installeert hem in het kasteel van Rambouillet, doch zijn gezondheid verbetert niet. Zekere dag treft men hem aan in de vijver van het park, tot aan zijn midden in het water. Het wordt duidelijk dat hij zijn functie niet meer zal kunnen uitoefenen. Op 21 september aanhoren kamer en senaat de mededeling over het ontslag van de president Deschanel. Op 23 september 1920, begroet het congres van Versailles de verkiezing van Alexander Millerand tot frans president. Zijn medaille werd gegraveerd door Louis Bottée (1852-1941) ; energiek profiel, weelderige haarbos en knevel met vooruitstekende dichte wenkbrauwen.

Alexander Millerand, geboren te Parijs in 1859, amper jonger dan zijn voorganger, journalist, kamerlid voor Parijs in 1885, was achtereenvolgens minister van handel, openbare werken, van oorlogen, tenslotte van buitenlandse zaken.

Zijn presidentschap van de republiek nam een einde in 1924. Hij was gedwongen zich terug te trekken vóór het einde van zijn 7 jarige termijn, ingevolge moties van wantrouwen door het linkse cartel.

Hij stierf te Versailles in 1943.

Vertaald.

Dr. Fernand Louckx

BOEKBESPREKING

De Munten van de Graven van Vlaanderen, door A. Haeck.

Katalogus die de Vlaamse muntslag behandelt, geslagen binnen het grondgebied van het graafschap Vlaanderen door de graven van Vlaanderen. Het boek dat kortelings zal verschijnen bevat **alle munten** vanaf het ontstaan van het graafschap tot vóór het verschijnen van de « grote » munten. Het bevat volgende hoofdstukken :

Hoofdstuk I :	Denieren geslagen van het ontstaan van het graafschap tot 1135	61 nummers
Hoofdstuk II :	Denieren en medailles geslagen te St.-Omer tussen 1128 en 1220	53 nummers
Hoofdstuk III :	Mailles vanaf 1137	185 nummers
Hoofdstuk IV :	Niet toegewezen denieren en mailles	15 nummers
Hoofdstuk V :	Munten geslagen door de graven van Vlaanderen buiten het graafschap	15 nummers
Naschrift :	Munten welke vroeger aan Vlaanderen werden toegeschreven maar in werkelijkheid niet tot de Vlaamse muntslag behoren	

Nieuw en onuitgegeven in dit werk zijn :

- Beschrijving der denieren geslagen voor de mailles
- Beschrijving der munten van Boudewijn IV en Boudewijn V
- Toewijzing van bepaalde munten aan Clementia van Bourgondie
- Hoofdstuk V
- Naschrift

Alle typen afgebeelde munten zijn geplaatst tussen de tekst zodat bij het lezen in een oogopslag en zonder veel manipulatie de corresponderende munt bestudeerd kan worden en vergeleken aan de tekst.

Bijzonder vermeldenswaard is dat de catalogus in het nederlands uitgegeven wordt in de reeks « Numismatic Pockets », en zoals in het voorwoord door de auteur wordt beklemtoond, een bijzondere bijdrage geleverd te hebben tot vulgarisatie van een facet uit het verleden van Vlaanderen.

Het boek wordt dan ook sterk aanbevolen en hoort thuis in de bibliotheek van iedere numismaat.

Denk hier nog aan : de oplage is beperkt en een tweede druk is niet voorzien.

KRONIEK

NIEUWE MEDAILLES GESLAGEN DOOR DE MUNT VAN PARIJS

Jean Renoir.

Jean Renoir

De voorziede stelt de beeldenaar voor van de grote franse cineast, portret met pet, dat door zijn vader August Renoir geschilderd werd in 1902.

Dit werk van Simon Goldberg is geslagen in brons (35 FF.) en in zilver (220 FF.) diameter : 72 mm.

Deze medailles zijn verkozen uit een reeks waarvan het uitgeven werd aangekondigd tijdens de eerste trimester van 1973.

Zij zijn te bekomen bij :

Administration des Monnaies et Medailles, 11, Quai de Conti, Paris 6^e.

Toerisme te voet.

Toerisme te voet

De voorzijde stelt in een landschap van weiden en bossen, het silhouet voor van een stappend man, passend in de natuur.

Op de keerzijde: vergroot detail van een stafkaart met een drempeelvormig glad vak voor mogelijke inschriften.

Deze medaille heeft een diameter van 72 mm.

Zij is het werk van Gerard Buquoy en geslagen in brons (35 FF.) en in zilver (220 FF.)

Administration des Monnaies et Medailles, 11 Quai de Conti, Paris 6^e.

IN DE KRANT GELEZEN

Scudo zou lire opvolgen

Italië denkt aan nieuwe munteenheid.

Rome (NYT). — In het Italiaanse parlement zouden de besprekingen moeten beginnen over een voorstel om een nieuwe Italiaanse munteenheid in te voeren, de « scudo » die 1.000 lire waard zou zijn. De lire stond de jongste dagen onder zware druk en ook wordt de opkomst gesignaleerd van zwarte markten in deviezen die door de Italianen als stabielier dan de lire worden beschouwd.

Ondanks herhaalde ontkenningen van regeringswege blijven geruchten de ronde doen dat de Italiaanse munt vroeg of laat zal worden gedevalueerd.

De gedachte een nieuwe munteenheid te lanceren is niet nieuw en veel Italianen zijn er voorstander van omdat het berekeningen (o.m. boekhouding in bedrijven) veel eenvoudiger zou maken. De Italiaanse staat zou de begroting dan kunnen uitdrukken in miljarden scudos, i.p.v. in duizenden miljarden van lire.

De meeste partners van Italië in de Europese Gemeenschap schijnen eveneens voor de scudo gewonnen, omdat de lire veruit de kleinste munteenheid is van de Gemeenschap, waardoor « onstoppingen » ontstaan in de statistische tabellen.

In feite hebben niet veel Italianen de jongste jaren nog een echte lire gezien. Theoretisch worden nog stukken van één lire geslagen, maar in de praktijk is de kleinste eenheid het vijf-lirestuk. Het tien-lirestuk staat in hoog aanzien: het doet een groot aantal automaten werken en het is vooral de standaardfooi op een kopje espresso.

Overigens heerst in Italië al jaren een tekort aan pasmunt. Stukjes snoep, goedkope balpennen, postzegels en andere prullen worden dikwijls als pasmunt gebruikt.

Het woord scudo, dat wordt voorgesteld als naam voor de nieuwe munteenheid, betekent letterlijk « schild ». De naam is in de geschiedenis in verscheidene talen de aanduiding geweest voor zilveren en gouden munten.

Goden vervangen koning op Griekse munten.

Athene, oktober (AFP). — In Griekenland werden nieuwe muntstukken geslagen en in omloop gebracht ingevolge het afschaffen van het koninkrijk en het instellen van de republiek op 1 juni 1973. Op de nieuwe geldstukken werd de tekst « Grieks koninkrijk » vervangen door « Griekse republiek 1973 », de koninklijke kroon door het embleem van de republiek, een feniks die uit zijn as herrijst, en de beeldenaar van koning Konstantijn door figuren uit de Griekse mytologie.

Zo is op de stukken van twintig drachmen, Athena, de godin van de wijsheid, afgebeeld. Het tien drachmenstuk draagt een afbeelding van Pegasos, het gevleugelde paard dat geboren werd uit het bloed van de Medusa, die door Perseus werd gedood. De drietand van Poseidon, de god van de zee, omringd door dolfinen, versiert de stukken van zes en twintig leptas.

Betr. Tijdschrift v. Numismatiek N°s 5-6 1973

Bl. 84 Oostenrijk 1972 — 50 Schillingstuk

In antwoord op de vraag gesteld in bovengenoemd artikeltje geef ik U hieronder de tekst van een nota verschenen in « Die Münze » N° 9

van september 1972 waaruit blijkt dat er geen fout is in de datum « MCMLXII » :

« Fehlerhafte Inschrift auf der neuesten 50-Schilling-Münze « 350 Jahre Universität Salzburg » von Österreich. Wie uns von verschiedenen Seiten, u.a. vom österreichischen Hauptmünzamt in Wien mitgeteilt wurde, ist die Inschrift nicht fehlerhaft. Die Jahreszahl links bedeutet die Gründung die Jahreszahl recht nicht, wie man annehmen sollte, das Jubiläumsjahr, sondern das Jahr der Wiedererichtung der Universität, nämlich 1962 ».

350 Jaar Universiteit Salzburg (*).

Over de interessante en afwisselende geschiedenis der Salzburger Universiteit tijdens de loop der eeuwen, kan veel geschreven worden. Volgende regels geven echter slechts een kort historisch overzicht.

Aartsbisschop Marcus Sittikus van Hohenem, die regeerde van 1612 tot 1619, opende in 1617 het Akademisch Gymnasium in Salzburg en legde daarmee de basis van de latere universiteit. De eigenlijke stichter, aartsbisschop Paris graaf Lodron, die van 1619 tot 1653 regeerde, was toenmaals landvorst van Salzburg. Hij schreef voor de universiteit een kapitaal van 70.000 gulden uit.

Op grond van de door Keizer Ferdinand II verleende academische Privilegiën van 9 maart 1620, volgde op 8 oktober 1622 in aanwezigheid van de aartsbisschop en het verenigd domkapittel, de feestelijke opening der Salzburger Universiteit.

In de 2de helft der 17de eeuw was Salzburg door een reeks uitmuntende, zo wereldlijke als geestelijke, hoogleraren in rechtswetenschappen, een middelpunt geworden van rechtsgeleerdheid en theologie. Later namen ook de Natuurwetenschappen, als dragers van een nieuwe tijd, een bijzondere plaats in, tot de Alma Mater door de Kroon van Beieren op 24 december 1810 opgeheven werd.

Tijdens haar bloeiperiode werd Salzburg bij de leidinggevende universiteiten van Europa gerekend. In de loop der tijden bracht ze meer dan 400 bisschoppen en abten uit. Ook Leopold Mozart en zijn zoon Wolfgang waren door veelvuldige betrekkingen met de universiteit verbonden.

Sedert de opheffing der universiteit, meer dan 160 jaar geleden, zette Salzburg zich voortdurend voor de heropening in, doch eerst in 1962 werd de Salzburger Universiteit door de Bundes wet van 5 juli opnieuw opgericht. De feestelijke inauguratie vond plaats op 14 november 1964.

Als herinnering aan de oprichting, 350 jaar vroeger, gaf de republiek Oostenrijk een 50-Schilling munt uit in 1972.

Het jaartal MCMLXII = 1962 herinnert aan de wederoprichting der Universiteit en is helemaal geen foutslag met ontbrekende X.

(*) Uittreksel uit « MONEY TREND » juli 1972.

INLICHTINGEN

VRAAG en ANTWOORD

MUNTSTUKKEN DIE NOG NIET GECIRCULEERD HEBBEN

De **Munt van Utrecht** stelt de verzamelaars in de gelegenheid jaarlijks « nog niet in omloop gebrachte munten » aan te schaffen. Om van deze mogelijkheid te kunnen genieten volstaat het te schrijven naar volgend adres : 's Rijks Munt, Leidse weg 90
Postbus 2407, Utrecht.

Er kunnen niet meer dan 5 stuks tegelijk aangevraagd worden. Het verzenden van de stukken van een bepaald jaar zal slechts geschieden in het begin van het daarop volgende jaar, dus begin 1974 voor de stukken met jaartal 1973. De nodige onderrichtingen voor de wijze van betaling zullen hen eveneens opgestuurd worden.

De **Koninklijke Munt van Denemarken** aanvaardt bestellingen voor een stel bronzen munten die eveneens in FDC staat zijn. Ieder stel bevat 4 stuks van 1 öre met volgende jaartallen : 1960-62-63-64-65-66 en 6 stuks van 2 öre met jaartallen 1960-62-63-64-65-66.

De prijs bedraagt 25 deense kronen, verzending inbegrepen. De deense kroon is ± 6,50 belgische frank. De bestellingen moesten gedaan worden voor 30 juni 1973 met een internationaal postmandaat op rekening n° 110570 van « Den Kgl. Mønt, Amager. Boulevard 115, 2300 Köbenhavn. S. Danmark. De verzendingen zullen gebeuren in het najaar. Mogelijk kunt U nog een bestelling doen.

MUNTEN - NIEUWS

Algerië

Zilveren herdenkingsstuk van 5 Dinar met jaartal 1972 - gewicht :
en boortoren
-nikkel - jaar-
als beeldenaar
al 10.000.000.

Stuk van 20 centiem in messing - jaartal : 1972 - gewicht : 4 gr
diameter : 20 mm. Op de voorzijde een hoorn van overvloed.

Oost-Duitsland (DDR)

Stuk van 20 mark in cupro-nikkel. Jaartal : 1972 - 15 gr. Dia-
meter : 33 mm. Geslagen ter ere van Wilhelm Pieck (1876-1960)
waarvan de beeltenis zich op de voorzijde bevindt en die de eerste

president was van de Duitse Demokratische Republiek. Stuk van 10 mark in zilver. Jaartal: 1972 - 17 gr. Diameter: 21 mm ter herdenking van de dichter Heinrich Heine (1797-1856).

Stuk van 5 mark in cupro-nikkel. Jaartal: 1972 - 12,3 gr. Diameter: 29 mm ter ere van Johannes Brahms (1833-1897). Op de voorzijde, een notenbalk met noten.

Groot Bretagne

Men spreekt ervan een stuk te slaan van 50 pence ter gelegenheid van de toetreding van Groot Bretagne tot de gemeenschappelijke markt.

Indië

Ter herdenking van zijn 25 jarige onafhankelijkheid (1947) geeft Indië twee munten uit met jaartal 1972. Een zilverstuk van 10 rupie, 39 mm, 22,5 gr en een stuk van 50 paisa in cupro-nikkel, 24 mm - 5 gr. Op de voorzijde van beide stukken vindt men de afbeelding van een man en vrouw, beiden de nationale vlag dragende.

Nigeria.

Sinds 1 januari 1973 werd in dit land een nieuwe munteenheid ingevoerd: de Naira, met een waarde van 10 oude shilling. De Naira is onderverdeeld in 100 Kolos. Twee stukken in cupro-nikkel van 5 en 10 Kolos, werden uitgegeven in 1973.

Nieuw Zeland.

Ter gelegenheid der spelen van het Gemenebest die in 1974 in Nieuw-Zeland zullen plaats vinden, geeft dit land reeds nu een stuk van een dollar uit in cupro-nikkel-diameter 38 mm. Op de voorzijde, de beeldenaar van Koningin Elisabeth II. Op de keerzijde: een vlag met 4 vaandelstukken gedragen door 4 atleten in een kring.

Peru.

Uitgifte van een nieuw type 5 Soles stuk in cupro-nikkel, 7,5 gr. Diameter: 25,5 mm. Op de voorzijde de beeldenaar van de nationale indiaanse held Tupac Amaru. Op de keerzijde: de wapens van het land.

Sierra Leone.

Nieuw stuk van 50 cent in cupro-nikkel - 5,75 gr. Diameter: 30 mm.

Zweden.

Om de 90^e verjaardag van Z. H. de koning Gustaaf Adolf VI te herdenken heeft Zweden een stuk uitgegeven met een faciale waarde van 10 Kronor, maar verkocht tegen 15 kronor (zilver 830/1000-18,07 gr 32 mm). Op de voorzijde: de beeldenaar van de vorst.

De opbrengst komt ten goede van een liefdadigwerk. Het initiatief is hoffelijk, maar mag men dit stuk dan nog als een echte munt beschouwen?